

1.Materik rel'ef tuzilishi xususiyatlari

1. Materik rel'ef tuzilishi xususiyatlari

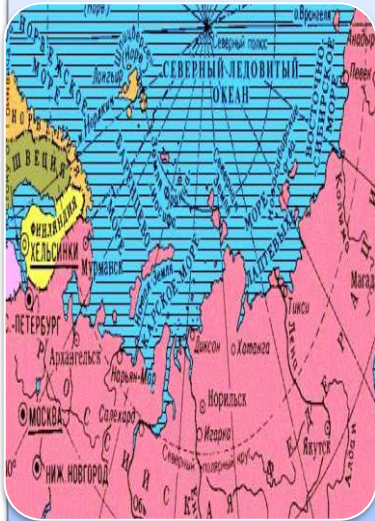
Avstraliyada platforma
hosilalarning ko'pchilikni
tashkil etganligi tekislik
rel'efining mavjudligiga
sabab bo'lgan. Rel'efda
quyi **paleozoydan**
neogengacha hosil
bulgan har xil tekislangan
yuzalar mavjud.

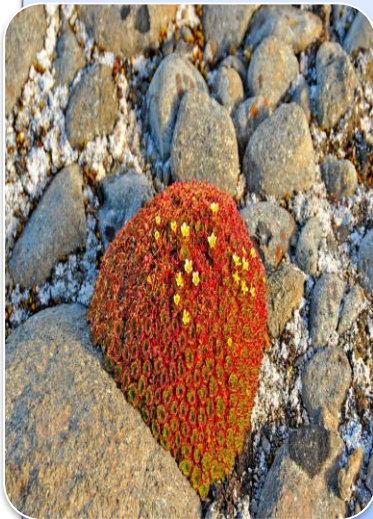

Materikning yarmidan
ortig'ini va unga tutashib
turgan **Arafur dengizi,**
Katta Avstraliya
qo'ltig'i va boshqa
epikontinental
havzalarini egallagan
qadimgi Avstraliya
platformasi arxey va quyi
proterozoy fundamentiga
ega.

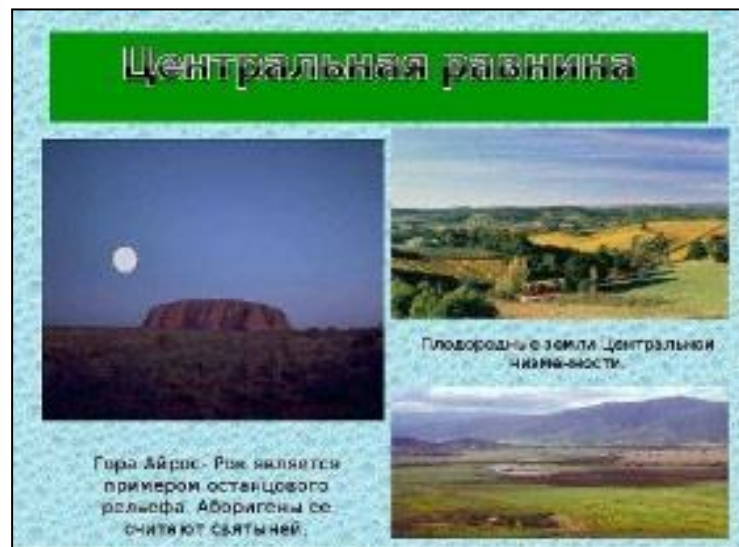
Fundament materikning g'arbida, markaziy hamda shimolida yer yuzasiga chiqadi. Boshqa joylarda fundamentni proterozoy va paleozoy eralarining cho'kindi jinslari qoplab yotadi.

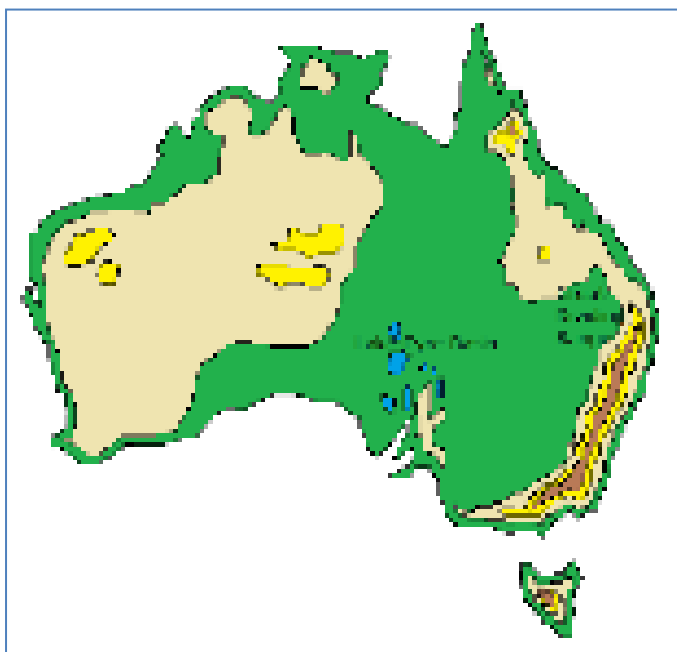

Bu qoplama jinslar materikning shimol va g'arbidagi qadimgi sinklizalarda (**Kanning, Kimberli, Pert**) eng katta qalinlikka ega.

Materik janubida, **Yukla sinklizasida** va sharqda yosh platforma chegarasidagi **Katta Artezian havza** **bukilmasida** mezozoy-kaynozoy dengiz yotqiziqlari qatlamlari uchraydi.

Proterozoy yotqiziqlari katlamlarida temir rudalari zahirasi (Xamersli tizmasida), yosh cho‘kindi jinslarda ko‘mir, neft va gaz konlari mavjud.

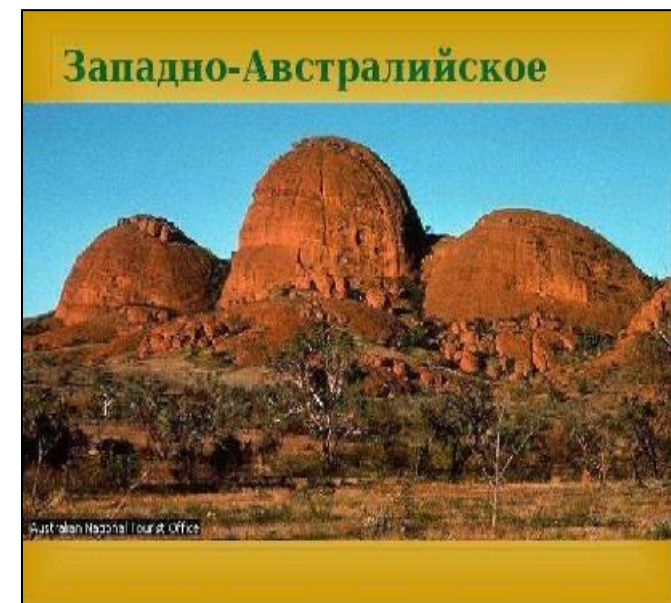

Avstraliya rel'efining eng ko'p uchraydigan tiplari balandligi **400-600 m** bo'lgan **tekisliklar** bo'lib, ular denudatsiya yoshiga qarab qavat-qavat bo'lib joylashgan, ustki qismini **qadimgi nurash po'sti qoplamlari** tekis qoplagan, yuqori proterozoy va paleozoy qatlamlari tarqalgan o'lkalarda bu tekisliklar orasida **qatlamli tekisliklar** shakllangan.

Materikning gʻarbiy chekkasi va markaziy qismida (yangi tektonik aktiv hududlar)da palaxsali epiplatforma togʻlar shimoli-gʻarbda **Xamersli**, janubi-gʻarbda **Stirling va Darling**, materik markazida **Makdonell va Masgreiv** togʻlari koʻtarilgan.

Qadimgi va epipaleozoy platformalarning yosh bukilmalar tizimiga yosh qatlamli baland va past hamda akkumulyativ tekisliklar (**Nallarbor, Markaziy tekislik, Murrey-Darling, Karpentariya qo'ltig'i bo'yi tekisligi, yangi Gvineya-janubidagi tekislik**) to'g'ri keladi.

Materikning sharqiy va janubi-sharqiy chekkalari hamda **Tasmaniya, Murrey tekisligidan** g'arb va shimoli-g'arbiy tomondagi hududlarni yosh platformaning **Baykal**, o'rta paleozoy va yuqori paleozoy tekislangan struktura-larining *neogen va antropogendagi* ko'tarilishlari natijasida hosil bo'lgan **o'rtacha va past burmali palaxsali tog'lari** egallagan.

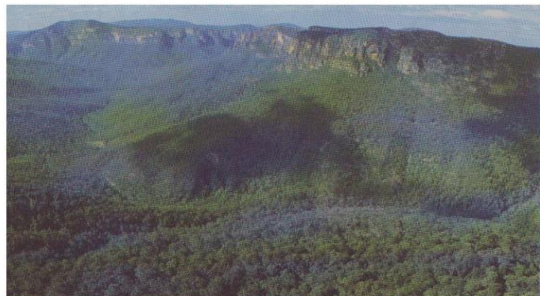

Рельеф Австралии

Рельеф в основном **равнинный**. На западе расположено плоскогорье. На востоке тянется крупнейшая в Австралии горная систем — **Большой Водораздельный хребет**

Большой водораздельный хребет

Sharqiy Avstraliya tog‘lari rel’efining asosini **Katta Suvayirg‘ich tizma** tashkil etadi, u 28° j.k.dan shimolda eng keng, janubda yana torayadi. Eng baland cho‘qqilar ohaktoshli tog‘larda va Avstraliya Alp tog‘larida (2000 m) uchraydi va tog‘ cho‘qqilarida tog‘ muzligi rel’efi shakllari mavjud.

Tog'larning dengiz tomondagi etaklari yaqinida va yirik yoriqlar tagida yosh akkumulyativ tekisliklar joylashgan.

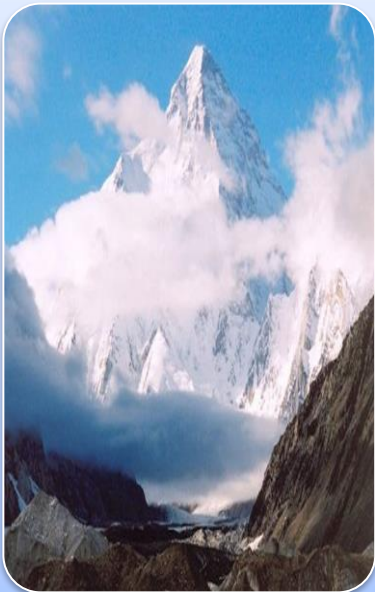
Materikning ko'p hududlari uchun turli yoshdagi *vulkan* *rel'efining mavjudligi* **XOS.**

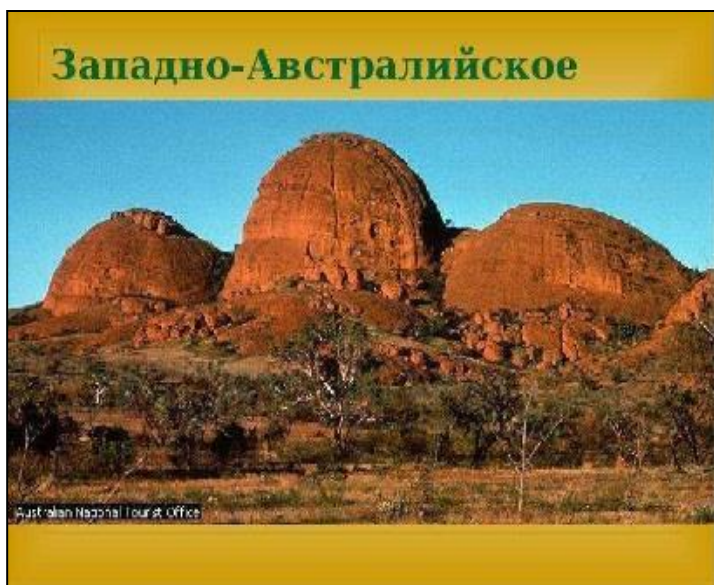

Materikning shimoli-
g'arbida paleozoy
vulkanizmi natijasida
Antrim platosi hosil bo'lgan.

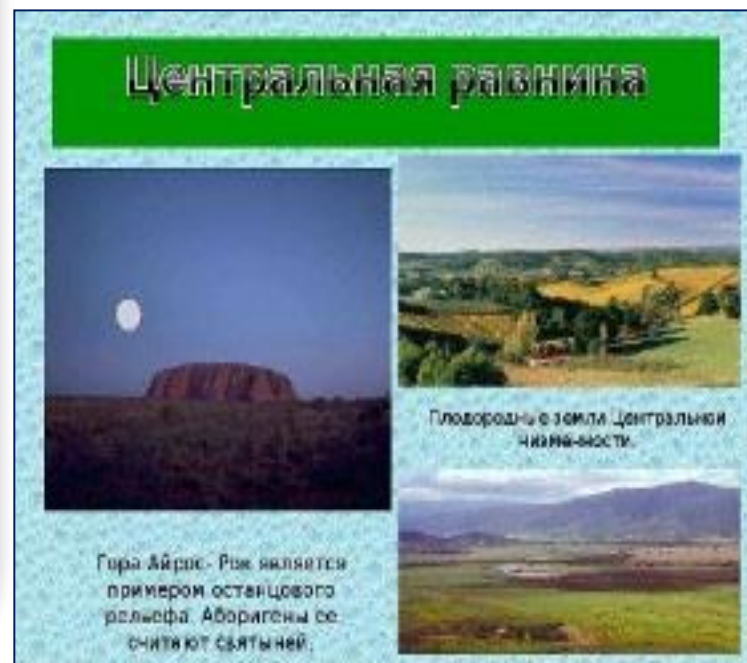

Kaynozoy erasi vulkanlari
hosil qilgan rel'ef shakllari
(platolar, vulkan tog'lari)
asosan sharqdagi tog'larda
joylashgan.

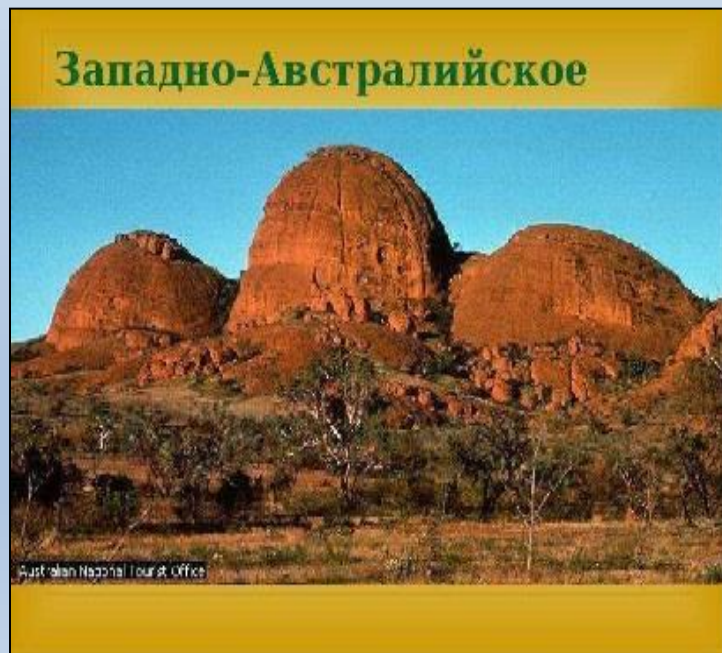
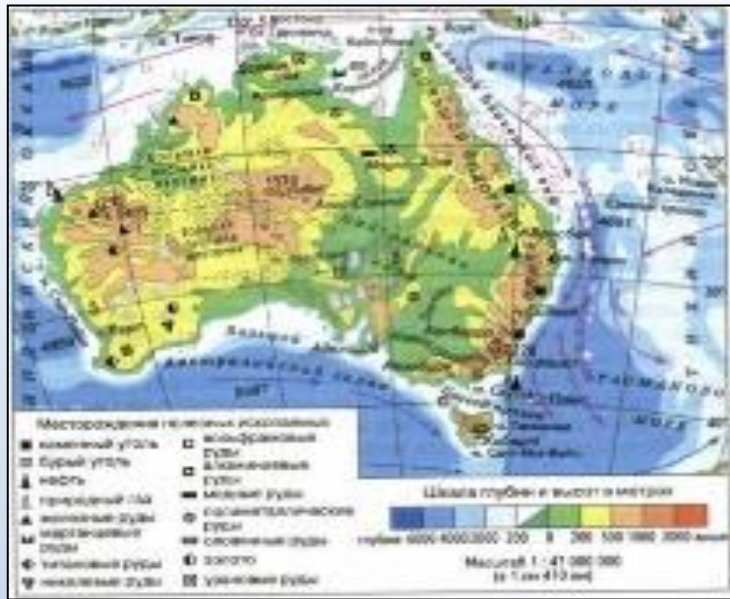

Materikdagi
pasttekisliklar keng
maydonni egallagan, ular
Karpentariya qo'ltig'i
sohillarini va Murrey
daryo havzasini o'z
ichiga oladi. Tog'larning
dengiz tomondagi
etaklari yaqinida va yirik
yoriqlar tagida
akkumlyativ tekisliklar
joylashgan.

Shuningdek,
materikning markaziy
qismini **Markaziy
tekislik** egallagan
bo'lsa, uning shimolida
Barkli platosi, shimoli-
sharqida **Grigore
tizmasi**, markazida
Makdonnel va janubida
Flinders tizmalari
joylashgan.

Материкning shimoli-
g'arbida Kimberli
platosi (Ord tizmasi,
937m), g'arbida
Freyzer tog'ligi
(799m), janubi-
g'arbida Darling
tizmasi (Vlaff-Noll,
1096m) joylashgan.

Materikning Katta
Avstraliya qo'ltig'i
sohillarini **Nallarbor**
tekisligi tashkil
qiladi. Materikning
g'arbi uchun **Katta**
Qumli, Gibson va
Viktoriya Katta
cho'llari
xarakterlidir.

*E'tiboringiz uchun
raxmat!*